

Els títols nobiliaris vinculats a les comarques meridionals del Principat de Catalunya.

Edat moderna

Salvador-J. Rovira i Gómez

Doctor en Història Moderna.

Professor emèrit de la URV

Resum: Relació dels títols nobiliaris vinculats a les comarques meridionals del Principat de Catalunya, atorgats durant els segles XVI, XVII i XVIII. S'hi fan comentaris sobre els seus obtentors.

Paraules clau: marquesats de Tamarit, Vallcabra, Vilallonga, Oliver, Bellet de Mianes; comtats de Santa Coloma, Savallà, Vallcabra, Montagut Alt, Camp-redó, Rodonyà, Figuerola, Nebot; baronies de Vallespinosa, Rocafort de Queralt, la Font de Quinto, les Quatre Torres, la Torre d'en Dolça.

Resumen: Relación de los títulos nobiliarios vinculados a las comarcas meridionales del Principado de Cataluña concedidos en los siglos XVI, XVII y XVIII. Se hacen comentarios sobre las personas que los ostentaron.

Palabras clave: marquesados de Tamarit, Vallcabra, Vilallonga, Oliver, Bellet de Mianes; condados de Santa Coloma, Savallà, Vallcabra, Montagut Alt, Camp-redó, Rodonyà, Figuerola, Nebot; baronías de Vallespinosa, Rocafort de Queralt, Font de Quinto, Quatre Torres, Torre d'en Dolça.

Abstract: A record of nobility titles related to the southern counties of the Principality of Catalonia awarded in the 16th, 17th and 18th centuries, with commentaries about their owners.

Keywords: marquisates of Tamarit, Vallcabra, Vilallonga, Oliver, Bellet de Mianes; countships of Santa Coloma, Savallà, Vallcabra, Montagut Alt, Camp-redó, Rodonyà, Figuerola, Nebot; and baronies of Vallespinosa, Rocafort de Queralt, Font de Quinto, Quatre Torres, Torre d'en Dolça.

Résumé: Relation des titres nobiliaires liés aux régions méridionales de la Principauté de Catalogne octroyés pendant les XVIe, XVIIe et XVIIIe siècles, avec des commentaires sur leurs possesseurs.

Mots-clés: marquisats de Tamarit, Vallcabra, Vilallonga, Oliver, Bellet de Mianes; comtats de Santa Coloma, Savallà, Vallcabra, Montagut Alt, Camp-redó, Rodonyà, Figuerola, Nebot; et baronnies de Vallespinosa, Rocafort de Queralt, Font de Quinto, Quatre Torres, Torre d'en Dolça.

En entrar a l'edat moderna, dels títols nobiliaris creats durant l'edat mitjana que estaven vinculats a les comarques meridionals, només en restava en ús el de comte de Prades (o de les Muntanyes de Prades). El de marquès de Tortosa, creat per Alfons III el 1329 per al seu fill, l'infant Ferran, revertí a la corona quan morí aquest; i el de duc de Montblanc, instituït el 1387 per Joan I a favor del seu germà, aleshores infant Martí i més endavant rei Martí I l'Humà, estava relacionat amb la casa reial (actualment amb l'espanyola, car el porta el príncep de Girona, Felip de Borbó i de Grècia).

Els Trastàmara, concretament Ferran II, l'únic sobirà de l'edat moderna d'aquesta dinastia, no atorgaren cap títol relacionat amb les comarques del sud del Principat.

Per a tenir-ne de pròpiament moderns, va caldre esperar fins a l'arribada dels Àustria, que en concediren quatre: el marquesat de Tamarit, els comtats de Santa Coloma i de Savallà, i la baronia de Vallespinosa.

Carles III l'Arxiduc fou força generós en la creació de títols, atès que, a més de fer gran d'Espanya el comte de Savallà, premià els seus partidaris del Camp de Tarragona i del Baix Ebre amb els títols de marquès d'Oliver, Vallcabra i Vilallonga, i amb els de comte de Camp-redó, Montagut Alt, Figuerola i Rodonyà.

Els Borbó, fins a Carles IV inclòs, instituïren els de marquès de Bellet de Mianes i de la Roca, el de comte de Vallcabra i els de baró de la Font de Quinto, les Quatre Torres i la Torre d'en Dolça.

Pel que fa a la data de concessió, deixant a part el comtat de Prades, els títols més antics són els de comte de Santa Coloma i comte de Savallà, creats l'any 1599, seguits de la baronia de Vallespinosa, del 1656, i el de marquès de Tamarit, del 1681. Dins la primera dècada del segle XVIII es troben els de comte de Vallcabra (1702), marquès d'Oliver (1704), comtes de Camp-redó i de Rodonyà (1707), comte de Montagut Alt i marquès de Vallcabra (1709), i marquès de Vilallonga (1710). Pertany a la segona dècada el de comte de Figuerola (1718); i a la tercera el de comte de Nebot (1723). Durant la resta del segle XVIII foren creats els títols de marquès de Bellet de Mianes (1760) i de la Roca (1789), així com les baronies de les Quatre Torres (1789) i la Font de Quinto (1790); i rehabilitada la baronia de Rocafort de Queralt (1747); mentre que pertany al segle XIX la baronia de la Torre d'en Dolça (1801).

Si en considerem la categoria, els títols s'apleguen en tres conjunts: marquesats, comtats i baronies. Els elements del primer són, per ordre d'antiguitat, els marquesats de Tamarit, Oliver, Vallcabra, Vilallonga, Bellet de Mianes i de la Roca; el segon és integrat pels comtats de Prades, Santa Coloma, Savallà, Vallcabra, Camp-redó, Figuerola, Montagut Alt, Nebot i Rodonyà; i el tercer aplega les baronies de Vallespinosa, Rocafort de Queralt, la Font de Quinto, les Quatre Torres i la Torre d'en Dolça.

ELS MARQUESATS

Tamarit

Es pot dir que l'obtenció del títol de marquès de Tamarit, el 13 d'abril del 1681¹, per part de Francesc de Montserrat i Vives fou un negoci més d'aquest personatge amb la Corona, que es cobrà així interessos no pagats; i no deixa de suscitar curiositat que demanés que el títol li fos atorgat sobre Tamarit, d'on només era castlà, i no pas sobre Altafulla o sobre Botarell, d'on sí que tenia la jurisdicció plena i hi posseïa bons castells per a residir-hi. Pensem que hi ha dues explicacions possibles: primera, que el topònim de Tamarit tenia més ressonància, arran d'un passat gloriós; i segona, que era una rewenja contra l'arquebisbe de Tarragona, Josep Sanxis, a qui professava una pregona animadversió,

1. Fluvià i Escorsa, Armand de: *Repertori de grandeses, títols i incorporacions nobiliàries de Catalunya*. Sant Cugat del Vallès: Institut d'Estudis Nobiliaris Catalans / Arxiu Nacional de Catalunya, 1998, p. 86.

convençut que la tria encendria les ires del prelat, com de fet s'esdevingué, atès que Tamarit era una baronia de la mitra².

El primer marquès de Tamarit destacà en la pràctica dels negocis, especialment en la presa d'arrendaments, en el comerç de cereals, i com a *asentista* reial. Durant la Guerra de Separació prengué partit per Felip IV de Castella, i arribà a fer-se imprescindible per a garantir a l'exèrcit i a l'armada reial el subministrament de queviures. De Francesc de Montserrat i Vives se'n pot dir que fou un home emprenedor, decidit, enèrgic, ple d'iniciatives i de recursos, sense gaires escrúpols, i que es feia encara més fort davant les contrarietats i les dificultats. Traspassà a Barcelona el 12 de maig del 1688, deixant el títol i el patrimoni a la filla Gertrudis³.

Gertrudis de Montserrat i Vives, segona marquesa de Tamarit, nasqué a Tarragona el 1644. El 27 de juliol del 1665 contragué matrimoni amb Antoni de Camporrells i de Gallard, que prosseguí els negocis i la carrera política del sogre, aconseguint de la Corona nombrosos *asientos*; i esdevingué conseller de capa i espasa del Consell d'Aragó. Gertrudis atorgà les darreres voluntats a Madrid el 20 de maig del 1728, on morí al mes de setembre. Havent traspassat sense descendència, el títol passà a Josep de Montserrat i Moles, cosí segon; i els béns, a Josep de Montserrat i de Peguera, fill d'aquest⁴.

Josep de Montserrat i Moles, tercer marquès de Tamarit, era fill de Josep de Montserrat, negociant de Tarragona que va fer testament el 7 d'agost del 1677 davant el notari Joan Gil⁵, i d'Isabel Moles. A l'abril del 1694 residia a Saragossa, des d'on atorgà poders a favor de Bernat Miró, canonge de la catedral de Tarragona, a fi que el representés en el passament de comptes que havia de fer amb Gertrudis de Montserrat, marquesa de Tamarit, sobre l'administració dels seus béns, que, per disposició testamentària del seu pare, va dur Francesc de Montserrat i Vives⁶. El passament de comptes donà un crèdit a favor seu de 5.617 lliures, 6 sous i 2 diners, que fou acceptat pel representant l'11 de juliol del 1695 davant Rafael Comamala, notari de Sallent⁷.

El 10 de febrer del 1697 contragué matrimoni a l'església de Santa Maria del Mar, de Barcelona, amb Casilda de Peguera, vídua de Rafael de Moixó i de Marlès⁸. Atorgà les darreres voluntats el 9 de març del 1743 en poder del notari Francesc Rossell, de Barcelona. Designà marmessor el seu germà Antoni de Montserrat i Moles, canonge de Tortosa.⁹

Josep de Montserrat i de Peguera, quart marquès de Tamarit, casat amb Caterina d'Ustariz, morí l'any 1766. Fou pare de Baltasara de Montserrat i d'Ustariz, que el succeí¹⁰.

La cinquena marquesa de Tamarit nasqué a Madrid al gener del 1730 i es casà, el 1759, amb el noble aragonès Joaquín de Suelves y Zamora. Fixà la residència al castell d'Altafulla, on morí el 19 d'abril del 1794. Fou succeïda pel fill, Joan Nepomucè de Suelves i de Montserrat¹¹.

2. Rovira i Gómez, Salvador-J.: *Francesc de Montserrat i Vives, primer marquès de Tamarit (1617-1688)*. Altafulla: Centre d'Estudis d'Altafulla, 2001, p. 84 i següents.

3. Rovira i Gómez, Salvador-J.: «Nova contribució a la biografia de Francesc de Montserrat i Vives, primer marquès de Tamarit», dins M. Güell; Salvador-J. Rovira (editors), *L'home i l'historiador. Miscel·lània en homenatge a Josep M. Recasens i Comes. Estudis històrics*. Tarragona: Autoritat Portuària de Tarragona, 2007, p. 215.

4. Rovira i Gómez, Salvador-J.: *Història d'Altafulla. II. L'edat moderna. 1479-1868*. Altafulla: Centre d'Estudis d'Altafulla, 2007, p. 102.

5. AHCV (Arxiu Històric Comarcal de Valls). FN (Fons Notarial). PV (Protocols de Valls), sig. 654, f. 59.

6. AHT (Arxiu Històric de Tarragona). Caixa 220, document solt.

7. AHT. FN. PT (Protocols de Tarragona), sig. 297, s/f.

8. AHT. FN. PT., sig. 339, f. 69.

9. ANB (Arxiu Notarial de Barcelona). Notari Francesc Rossell, llibre de testaments 1704-1743, f. 119.

10. Rovira, S.-J.: *Història*, 103.

11. *Ibidem*, p. 104.

Vallcabra

Carles III, l'Arxiduc, el creà el 24 de gener del 1709 a favor de Josep Faust de Potau i de Ferran¹². El primer marquès de Vallcabra, fill de Cristòfol de Potau i Oller i de Maria Josepa de Ferran i Vives, nasqué a Barcelona el 2 de gener del 1684. Fou el segon comte de Vallcabra i senyor de Sarral, Valldepera i Conill. Es casà a Barcelona, a l'església de Santa Maria del Mar, el 18 de febrer del 1703, amb Maria Josepa de Dalmases i Ros¹³. L'any 1705 acompanyà el seu cunyat, Pau Ignasi de Dalmases i Ros, que havia estat designat ambaixador davant el rei Felip per la ciutat de Barcelona i pel braç militar, en el viatge a Madrid; però tan bon punt arribà a la cort, fou detingut per ordre del duc de Montalto, vicecanceller del Consell d'Aragó, i portat a la presó de *la villa*, d'on el tragueren per conduir-lo a Alcalà de Henares, primer, a Àvila després i, finalment, a França¹⁴. L'any 1706 fou fet presoner, juntament amb el seu pare, a la carretera de Madrid a Guadalajara, quan anava a trobar Carles III, l'Arxiduc¹⁵. Aconseguí la llibertat gràcies a un intercanvi de presoners¹⁶. Es manifestà contrari a la resistència de Barcelona i, en conseqüència, renuncià a la condició de capità de la Coronela i abandonà la ciutat¹⁷. En patí les represàlies borbòniques: el títol de marquès de Vallcabra fou cremat l'11 d'abril del 1716 en una vergonyosa sessió de revenja, celebrada al saló principal del palau de la Generalitat, i li foren confiscades les propietats¹⁸. Morí a Barcelona el 27 d'abril del 1732¹⁹.

Vilallonga

El títol de marquès de Vilallonga va ser concedit el 20 de març del 1710 a Pau Ignasi de Dalmases i Ros sobre el senyoriu de Vilallonga que el seu pare havia comprat l'any 1689²⁰.

El primer marquès de Vilallonga era fill del mercader Pau Dalmases, senyor de Pierola i Vilallonga, que el 1685 aconseguí esdevenir cavaller, i de Caterina Ros. Fou batejat a Santa Maria del Mar, a Barcelona, el 8 de setembre del 1670. De ben petit mostrà grans aptituds per a l'estudi, i el 1688 obtingué el grau de Doctor en Arts i Filosofia. El 17 de setembre del 1690 contragué matrimoni a Santa Maria del Mar amb Maria Marta de Vilana, filla de Lluís de Vilana i de Boixadors i de Francesca Júlia de Cordelles²¹.

Als anys noranta viatjà per Castella i per França, on visità diversos centres culturals, que li feren veure la conveniència de constituir a casa seva, al carrer de Montcada barceloní, una biblioteca al més rica possible. Així ho féu i la posà a disposició de qualsevol estudiós que la volgués consultar. Fou precisament al caliu d'aquesta biblioteca que, al juny del 1700, proposà a un grup dels estudiosos que la visitaven la creació d'una institució que prengué el nom d'Acadèmia dels Desconfiats: en foren socis fundadors, a més d'ell mateix, Joan Antoni de Boixadors, Josep Antoni de Rubí, Josep d'Amat, Francesc de Josa, Llorenç

12. Fluvià, A. de: *Repertori*, p. 91.

13. Ceballos-Escalera, Alfonso de: «El llinatge dels Potau, de la vila de Sarral, marquesos de la Floresta i comtes de Vallcabra», *Paratge* (Sant Cugat del Vallès), 5-6 (1994-1995), p. 13.

14. Castellví, F. de: *Narraciones históricas*, I, (1997), p. 495 i següents.

15. *Ibidem*, II, (1998), p. 243.

16. Teixidó Montalà, Jaume: «Notícia dels Potau de Sarral», *1r Recull de treballs, El Baluard*, (1997), p. 183.

17. Castellví, F. de: *Narraciones históricas*, III, (1999), p. 707.

18. Rovira i Gómez, Salvador-J.: *Noblesa catalana de l'edat moderna*. Benicarló: Onada Edicions, 2009, 60.

19. Teixidó, J.: «Notícia», p. 183.

20. Voltes Bou, Pere: «Nuevas noticias de Don Pablo Ignacio de Dalmau y Ros y su tiempo», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona* (Barcelona), 26 (1956), 15.

21. *Ibidem*.

de Barutell, Felip de Ferran, Francesc de Junyent, Josep de Rius, Antoni de Peguera, Josep de Clua, Joan de Pinós i Martí Díaz de Mayorga²².

Els seus interessos culturals i la seva erudició el feren mereixedor del nomenament de Cronista Oficial de Catalunya, càrrec que li concedí Felip IV l'any 1701, durant les Corts de Barcelona. És en aquesta qualitat que, el 10 de novembre del 1702, adreçà una súplica a la Generalitat referida a la manca d'escriptures antigues que presentava l'epítom de la genealogia dels comtes de Barcelona, dins el volum de les constitucions de Catalunya imprès l'any 1588: demanà que s'escrivís a diverses ciutats i viles del país perquè li permetessin consultar-ne els arxius²³. El 26 de març del 1704 demanà al Consistori una diligència per a fer copiar de la llibreria de l'arquebisbe de Reims la segona part de la *Crònica* de Pujades, oferint-se a pagar-ne ell mateix les despeses²⁴. L'any 1710, havent revisat el primer volum dels Annals de Catalunya, sol·licità a la Diputació la convocatòria d'una novena per a tractar de la conveniència d'editar-los, «puix és lo Principat lo més interessat en esta història y lo principal assumpto de ella»²⁵.

Durant la Guerra de Successió tingué una intensa vida política. La seva actuació començà quan acceptà d'anar d'ambaixador a Madrid, comissionat per la ciutat de Barcelona i pel braç militar, per tal de presentar a Felip IV els gravàmens, les amenaces, els empresonaments i els desterraments ordenats pel virrei Velasco²⁶. Arribà a Madrid el 5 de febrer de 1705 i el duc de Montalto, vicescancer del Consell d'Aragó, el féu tancar a la presó pública madrilenya, on romangué fins que el 17 de març fou alliberat i desterrat a Burgos i després a París; i no aconseguí retornar a Catalunya fins el 22 de gener del 1709²⁷, on fou rebut amb grans mostres d'afecte i Carles III, l'Arxiduc, el premià amb la concessió del títol de marquès de Vilallonga. Dalmases, a més del desterrament, patí el càstig de ser exclòs de les bosses dels càrrecs de la ciutat de Barcelona i de la Generalitat en les quals figurava insaculat²⁸.

Al març del 1713 fou enviat a la Gran Bretanya com a ambaixador de Catalunya²⁹. En les instruccions que rebé abans de sortir de Barcelona, hom li encarregava de demanar audiències tan bon punt arribés a Londres i defensar, com diu Castellví, que Carles III, l'Arxiduc, quedés amb «la entera posesión de la monarquia de España» o, en cas que això no fos possible, que almenys li quedés la Corona d'Aragó o, si això tampoc era abastable, que Catalunya i els Comtats fossin erigits en una república sota la protecció de la Gran Bretanya i de les Províncies Unides³⁰.

Caiguda Barcelona, Dalmases considerà convenient de tornar a Catalunya, on el reclamava la família, i abandonà Londres cap a l'Haia, on lliurà la documentació del càrrec d'ambaixador; i d'aquesta ciutat féu cap a París on, gràcies a la intervenció del marquès de Trinié, que havia conegut a Londres, aconseguí que la cort francesa intercedís en favor seu davant l'espanyola per tal que li fos concedit passaport per a tornar a Barcelona.

22. Moliner i Brases, Ernest: «La Academia dels Desconfiants», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras*, 9 (1917), 4. Germán Torres, Isabel: «La Academia de los Desconfiados», *Pedralbes*, 13-II (1993), 565.

23. *Dietaris de la Generalitat. Volum X. Anys 1701 a 1713*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2007, p. 228.

24. *Ibidem*, 436.

25. *Ibidem*, 2359.

26. Francisco Fernández de Velasco y Tovar era fill de Bernardino Fernández de Velasco, duc de Frías. Va ser lloctinent de Catalunya (1696-1697) i com a tal lliurà Barcelona a l'exèrcit francès del duc de Vendôme. Felip IV el va tornar a nomenar virrei el 1703. Mostrà una actitud prepotent i poc respectuosa envers les institucions catalanes i, quan els austríacistes començaren a actuar, emprengué una repressió fora de tota mesura. Abandonà Catalunya l'any 1705, però hi tornà el 1706 per participar en el setge filipista de Barcelona.

27. Castellví, Francesc de: *Narraciones históricas*, volum I. Madrid: Fundación Francisco Elías de Tejada y Erasmo Pèrcopo, 1997, 494.

28. *Dietaris de la Generalitat*, X, 580.

29. Castellví, Francesc de: *Narraciones históricas*, volum III. Madrid: Fundación Francisco Elías de Tejada y Erasmo Pèrcopo, 1999, 686.

30. Castellví, F. de: *Narraciones históricas*, III, 752.

El seu retorn no fou benvist pels austriacistes, els quals li feren el buit. Aquesta actitud l'entristí profundament, i ben segur que li anticipà la mort, que li arribà a Barcelona el 10 de juny del 1718³¹.

Amb la victòria filipista, el títol marquesal caigué en desús i, malgrat que l'article 9 del Tractat de Pau de Viena, del 30 d'abril del 1725, els reconeixia, els successors de Pau Ignasi preferiren resignar-s'hi i no remoure la qüestió. No fou fins l'any 1922 que en demanaren la rehabilitació, la qual els fou concedida per real decret de 5 de març del 1923³².

Oliver

El creà Carles III, l'Arxiduc, el 14 de febrer del 1724 per premiar els serveis fets a la seva persona i a la seva causa per Jacint d'Oliver de Boteller i Saragossa³³.

El primer marquès d'Oliver nasqué a Tortosa a l'abril del 1671, fill del matrimoni de Gregori d'Oliver de Boteller i de Jordà amb Cecília Saragossa i Puigdepasques³⁴. Com la resta de la família, fou partidari de Carles III, l'Arxiduc, i en defensà la causa amb les armes a la mà. Entrà a formar part de les Juntes del govern provisional de Catalunya i participà activament en l'organització de la defensa de Barcelona. El dia 11 de setembre del 1714 formava part del grup de prohoms encarregat de custodiar la bandera de Santa Eulàlia, i quan Rafael Casanova, en ser ferit, la deixà anar, fou ell qui l'engrapà i la lliurà al comte de Plasència³⁵. Assistí a la darrera junta que fou celebrada al fort del portal de Sant Antoni, entre les 2 i les 3 de la tarda de l'11 de setembre, i en sortí escollit, juntament amb Marià Duran, per a anar a tractar de la capitulació de la plaça amb James Fitz-James, primer duc de Berwick³⁶. Ocupada Barcelona, s'exilià a Viena, on arribà el 16 de gener del 1715³⁷. Pogué sobreviure gràcies a la pensió de 3.000 florins que li concedí l'emperador Carles VI³⁸. Romangué a la capital austríaca fins que, a la darrera de la dècada dels quaranta, retornà a Catalunya. S'establí a Barcelona, on atorgà testament el 28 de setembre del 1747³⁹, i traspassà abans del 10 de setembre del 1748, data en què ja consta com a difunt⁴⁰.

Bellet de Mianes

Per ordre cronològic de creació, és el cinquè marquesat de les comarques meridionals del Principat de Catalunya, instituït l'any 1760 per Carles III a favor de Vicent de Bellet i Marco⁴¹.

El primer marquès de Bellet era fill de Baltasar de Bellet i de València i de Marianna Marco i Oriol, i veié la primera llum a Tortosa al març del 1726. Es casà dues vegades: la primera amb Adriana Douchez

31. Castellví, F. de: *Narraciones históricas*, IV, 476.

32. Fluvià i Escorsa, Armand de: «Títulos concedidos a catalanes por el rey Carlos III el Archiduque», *Hidalguía*, 271 (1998); «La cuestión de la confirmación o reconocimiento de los títulos nobiliarios otorgados por el rey Carlos III el Archiduque», *Hidalguía*, 285 (2001), 188.

33. Fluvià, A. de: *Repertori*, p. 65.

34. ACTo. Baptismes, 1669-1707, f. 17v.

35. Castellví, Francesc de: *Narraciones históricas*, volum IV. Madrid: Fundación Francisco Elías de Tejada y Erasmo Pèrcopo, 2002, p. 253.

36. *Ibidem*, 262 i 352.

37. *Ibidem*, p. 473.

38. *Ibidem*, p. 474.

39. AHT. FN., sig. 2553, f. 122v.

40. AHT. FN., sig. 2250, f. 91.

41. Fluvià, A de: *Repertori*, p. 22.

i Dangoustaores, i la segona amb Felipa Witz de la Bouchardrie i de València. Traspassà a Tortosa l'any 1782⁴².

Vicent de Bellet fou succeït per Benet de Bellet i Witz, fill del segon matrimoni, que prengué possessió dels béns paterns el 19 de juliol del 1782. El segon marquès fou corregidor de Càceres i morí sense descendència abans del 6 de desembre del 1814, data en què el seu germà Baltasar demanà la carta de successió al títol⁴³.

La Roca

Carles IV el concedí l'any 1789 a Antoni d'Oriol i de Montagut⁴⁴, fill de Josep Oriol i Antolí i de Maria Antònia de Montagut i de Nogués, que havia nascut a Tortosa al juny del 1752. Es casà amb Ramona d'Olivier i de Ramon i morí de sobte i sense haver fet testament, l'any 1798⁴⁵.

ELS COMTATS

Santa Coloma

El creà Felip II el 18 de juliol del 1599 a favor de Pere de Queralt i d'Icard⁴⁶, fill de Guerau de Queralt i de Cardona i de Comtessina d'Icard, en agraïment de la seva participació a la junta de reclutament del Principat de Catalunya durant la guerra de defensa del Rosselló. Pere es casà amb Maria de Codina i de Cardona i traspassà al castell del Catllar el 5 de setembre del 1606⁴⁷.

El primer comte de Santa Coloma fou succeït pel fill, Dalmau de Queralt i de Codina, que s'esposà, l'any 1612, amb Joana d'Alagó i de Requesens. Tingué una vida política intensa que culminà, el 1638, amb la designació de virrei de Catalunya⁴⁸. En exercici del càrrec, arran de la revolta del Corpus de Sang, morí el 7 de juny del 1640 a les roques de Sant Bernat, mentre intentava fugir de Barcelona a bord d'un vaixell.

Lluís de Queralt i d'Alagó, fill i hereu de Dalmau III, que en honor del pare prengué el nom de Dalmau, aconseguí fugir de Barcelona a bord d'una galera genovesa que el dugué a Vinaròs, des d'on passà a Madrid. Hi fou acollit per Felip III, que recompensà en la seva persona els serveis prestats pel pare, concedint-li els títols de marquès d'Albalote i de Ponts i fent-lo *grande de España*. Dalmau IV morí sense fills l'any 1689 i amb ell s'extingí la branca principal dels Queralt⁴⁹.

La Reial Audiència de Barcelona tingué en compte la vinculació establerta per Guerau III de Queralt en les capitulacions del seu fill Pere amb Maria de Codina i, el 9 de juny del 1683, declarà hereu de Dalmau IV Andreu de Reard i d'Icard, que adoptà el cognom de Queralt anteposant-lo al patern i el matern. El quart comte de Santa Coloma contragué matrimoni el 1678 amb Maria de Xetmar i de

42. Rovira i Gómez, Salvador-J.: *Els nobles de Tortosa (segle XVIII)*. Tortosa: Centre d'Estudis Francesc Martorell, 1999, p. 49 i següents.

43. AHT. FN., sig. 3113, f. 267.

44. Fluvià, A. de: *Repertori*, p. 74.

45. Rovira, S.-J.: *Els nobles*, p. 157 i següents.

46. Fluvià, A. de: *Repertori*, p. 80.

47. Fuentes i Gasó, Manuel-M.: *El castell, vila i terme del Catllar*, vol. I. El Catllar: Ajuntament del Catllar, 1999, p. 343.

48. Català i Roca, Pere: *El virrei comte de Santa Coloma*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1988, p. 111-114.

49. Fuentes, M.: *El castell*, p. 363, 378.

Meca; durant la Guerra de Successió prengué partit per Felip V. Andreu de Queralt morí el 12 de febrer del 1721⁵⁰.

Joan de Queralt i de Xetmar, cinquè comte de Santa Coloma, nasqué l'any 1679 o el 1680. Contragué matrimoni amb Francesca de Descatllar i de Desbac-Castellà, amb qui establí capítols matrimonials el 25 de juliol del 1711⁵¹. Aquest comte atorgà les darreres voluntats el 17 de gener del 1753, davant el notari Joan Olzina i Cabanes, de Barcelona, i morí el 12 de març del 1756⁵².

La línia dels comtes de Santa Coloma continua amb Ignasi Andreu de Queralt i de Descatllar, nascut a Santa Coloma de Queralt el 18 d'abril del 1717. El 20 de maig del 1757 contragué matrimoni amb Maria Josepa de Pinós i Sureda de Sant Martí. Atorgà testament el 26 de novembre del 1763, morí el 3 de setembre del 1766 i fou soterrat a Santa Coloma de Queralt⁵³.

Joan Baptista II de Queralt i de Pinós, setè comte de Santa Coloma, nasqué a Barcelona, on fou batejat el 8 de febrer del 1758. La mort sense descendència del seu oncle Joan de Descatllar el féu esdevenir marquès de Besora⁵⁴. El 2 d'octubre del 1784 es casà al cambril de l'església del Buen Suceso, a Madrid, amb María Luisa de Silva y Castejón. El matrimoni amb una aristòcrata castellana el féu castellanitzar ràpidament i li permeté d'aconseguir gràcies i concessions reials: gentilhome de cambra del rei, cavaller Gran Creu de l'orde de Carles III, *grande* de primera classe (*grandeza* que restà vinculada al títol de comte de Santa Coloma), etcètera. Atorgà les darreres voluntats el 15 d'agost del 1803 a la seva residència d'Alella, davant el notari barceloní Manuel Olzina i Martí. Fou enterrat a Santa Coloma de Queralt l'11 d'octubre del 1803⁵⁵.

Savallà

Títol creat per Felip II el 18 de juliol de 1599 a favor de Bernat de Boixador i d'Erill⁵⁶, senyor de Savallà, Rubió d'Ardesa, Miralcamp, Bràfim, Nulles, Bellavista, Casafort, Puigpelat, les Piles, Guimons, Pontils, Santa Perpètua i Marmellar. El 1576 es casà amb Isabel de Pax que aportà als Boixadors la baronia de Vallmoll. Traspassà l'any 1616 essent succeït pel fill Joan.

Joan de Boixadors i de Pax es casà, el 1602, amb Elisabet de Rocabertí. El segon comte de Savallà deixà aquest món l'any 1624 i fou heretat pel fill Francesc de Boixadors i de Rocabertí.

El tercer comte de Savallà traspassà sense fills l'any 1643 essent succeït pel seu germà Joan de Boixadors i Rocabertí casat en primeres núpcies amb esclarmonda de Rocabertí i Safortesa i en segones amb Teresa de Pinós. Morí l'any 1672 i en el seu testament designà hereu el fill Joan-Antoni, nascut del segon matrimoni.

Joan-Antoni de Boixadors i de Pinós, cinquè comte de Savallà, fou virrei de Mallorca (1706-1713) i es casà amb primeres noces amb Dionísia Sureda de Sant Martí. El succeí el fill Bernat-Antoni.

Bernat-Antoni de Boixadors i Sureda de Sant Martí, sisè comte de Savallà, fue embaixador d'Espanya a Portugal i morí a conseqüència del terratrèmol de Lisboa de 1755. Contragué matrimoni amb Cecília-Faustina de Chaves que el féu pare de Ferran-Felip-Basil de Boixadors i de Chaves, setè comte de Savallà

50. Rovira i Gómez, Salvador-J.: *La baronia de Torredembarra a l'edat moderna*. Torredembarra: Patronat de Cultura de Torredembarra, 2003, p. 40 i següents.

51. *Ibidem*, p. 42.

52. Fuentes, M.: *El castell*, p. 42.

53. Rovira, S.-J.: *La baronia*, p. 47.

54. Molas, Pere: «Els cavallers catalans de l'Orde de Carles III», *Pedralbes*, 16 (1996), p. 74.

55. Rovira, S.-J.: *La baronia*, p. 50-52.

56. Fluvià i Escorsa, Armand: *Repetori*, p. 84.

és el darrer titular del comtat d'època moderna. Aquest comte morí l'any 1805 sense fills i per això fou succeït per la seva neboda Joana⁵⁷.

Vallcabra

Creat per Felip V el 7 d'abril del 1702⁵⁸ a favor de Cristòfor de Potau i Oller, que el 18 de desembre del 1698 havia comprat les viles de Sarral i de Cabra, el terme de Vallcervera i la quadra de Conill als marquesos de Mortara i Olias. El primer comte de Vallcabra era doctor en dret i magistrat de la Reial Audiència de Barcelona. Malgrat haver rebut el títol del primer dels Borbons, prengué partit per la causa austriacista, fet que li valgué ser detingut i empresonat a Alcalà de Henares, des d'on fou traslladat a Àvila i després a Pamplona, on va morir a la presó el 5 de desembre del 1706⁵⁹.

Montagut Alt

Antoni d'Armengol i d'Agulló, quinzè baró de Rocafort de Queralt, fou fet comte de Montagut Alt el 6 de novembre del 1706⁶⁰. Com molts altres privilegis atorgats pel rei arxiduc Carles III, aquest títol només fou usat pel primer beneficiari. Antoni d'Armengol es casà amb Gertrudis d'Aimeric i de Cruïlles, amb qui establí capítols matrimonials el 20 d'abril del 1689 davant el notari barceloní Josep Brossa. Sentint la pruija de disposar d'un hàbit d'un dels ordres militars castellans, el 29 de març del 1688 elevà un memorial al Consell d'Aragó per tal d'obtenir-lo⁶¹.

Camp-redó

El creà Carles III, l'Arxiduc, el 13 de febrer del 1707 a favor de Josep d'Oliver de Boteller i Saragossa, que fou l'únic a ostentar-lo⁶².

El comte de Camp-redó, que abans fou vescomte, era el primogènit de Gregori d'Oliver de Boteller i de Cecília Saragossa. Nasqué a Tortosa l'any 1653 i fou batejat el dia 2 de gener. Fou militar de carrera i, com a capità de la Coronela, es distingí en el setge de Barcelona de l'any 1694. Assistí a les Corts de Barcelona de l'any 1701 i, el 1703, formà part de la comissió destinada a pressionar Felip V perquè atengués diverses reclamacions dels catalans sobre arbitriats i abusos de poder, reclamacions que el Borbó defugí. També pertanyé a la comissió que, per ordre expressa de Felip V, havia de fer esmenes a les còpies del testament de Carles II, arxivades a Barcelona, però es negà a fer-les i fou inhabilitat per a ocupar càrrecs públics. Malgrat l'edat avançada, s'allistà a la Coronela com a capità i morí defensant Barcelona l'11 de setembre del 1714⁶³.

57. Gavaldà i Torrents, Antoni; El llibre de Vallmol. Valls: Institut d'Estudis Vallencs, 1983, p. 84-85.

58. Fluvià, A. de: *Repertori*, p. 91.

59. Teixidó Montalà, Jaume: «Notícia dels Potau de Sarral», *El Baluard. XVè aniversari*, 1997, p. 182 i següents.

60. Fluvià, A. de: *Repertori*, p. 28.

61. Rovira i Gómez, Salvador-J.: «Notes d'arxiu sobre els Armengol, barons de Rocafort de Queralt», *Aplec de Treballs*, 24 (2006), p. 114.

62. Fluvià, A. de: *Repertori*, p. 28.

63. Rovira i Gómez, S.-J.: *Els nobles de Tortosa (segle XVIII)*. Tortosa: Centre d'Estudis Francesc Martorell, 1999, p. 137 i següents.

Rodonyà

El 18 d'agost del 1707, amb motiu de la publicació del seu casament, Carles III, l'Arxiduc, premià Salvador de Tamarit i de Vilanova amb el títol de comte de Rodonyà⁶⁴ sobre aquest senyoriu que pertanyia al llinatge dels Tamarit des dels primers anys del segle XIV⁶⁵.

Salvador de Tamarit i de Vilanova era fill d'Hug de Tamarit i de Càrcer, vuitè baró de Rodonyà, i d'Alamanda de Vilanova. A més de ser el novè baró de Rodonyà, era senyor de Puigpelat i Montferri. El 1698 es casà amb Marianna de Xetmar⁶⁶.

Durant el setge de Barcelona pels francesos, el 1697, fou capità de la Coronela. Durant la Guerra de Successió lluità activament al Camp de Tarragona i al Penedès, els anys 1709 i 1710, i contribuï a la defensa de Barcelona com a sergent major. El 1713 participà en les sessions de la Junta de Braços i formà part del Consell de Cent.

L'any 1715 fou confinat a Valladolid i, malgrat els memorials que tant la seva esposa Marianna com ell mateix adreçaren a Felip V per a demanar-li la llibertat, no va poder sortir d'aquella ciutat fins que no fou signat el tractat de pau entre el rei catòlic i l'emperador. L'alliberament li arribà al novembre del 1725, i ostentà el dubtós privilegi de ser el darrer represaliat per raons polítiques que recobrà la llibertat⁶⁷.

Salvador de Tamarit ha estat l'únic obtentor del títol de comte de Rodonyà.

Figuerola

Aquest títol fou creat per Carles III, l'Arxiduc, el 12 de gener del 1718⁶⁸, a favor de Josep de Figuerola i Argullol.

El primer comte de Figuerola s'esposà amb Gertrudis Vilana-Perles, filla de Ramon Vilana-Perles i Camarasa. El matrimoni, sens dubte, li condicionà la decisió de prendre partit per Carles III. S'exilià a Viena, d'on tornà el 1739. El testament, redactat l'any 1715, fou publicat al 8 de juny del 1747⁶⁹.

Nebot

L'emperador Carles VI concedí el títol de comte de Nebot a Rafael de Nebot i Font el 17 de juny del 1723⁷⁰.

Rafael de Nebot, fill del ciutadà honrat Jaume Nebot i d'Engràcia Font, fou batejat el 22 de gener del 1665. Escollí com a forma de vida la milícia, i a l'agost del 1697 ja comandava una companyia

64. Castellví, Francesc de: *Narraciones históricas*, II, 432.

65. Els Tamarit, que eren els castlans de Rodonyà almenys des dels primers anys del segle XIV, aconseguiren de la Corona, l'any 1409, les jurisdiccions civil i criminal de Rodonyà, i així pogueren titular-se barons de Rodonyà. El llinatge retingué el senyoriu fins a Maria Francesca de Tamarit i de Xetmar, la darrera dels Tamarit, casada amb Galceran de Vilallonga; i després d'ella el posseïren els descendents de Vilallonga.

66. Fluvià, A. de: «Apreciació genealògica», *Castells Catalans*, III. Barcelona: Rafael Dalmau, editor, 1971, 568.

67. Muñoz, Antoni; Josep Catà: *25 presos polítics del 1714*. Barcelona: Rafael Dalmau, editor, 2011, 83-88.

68. Fluvià, A. de: *Repertori*, 41.

69. Rovira i Gómez, Salvador-J.; Manel Güell i Junkert: *Aproximació a les famílies nobles d'Alcover a l'edat moderna*. Valls: Consell Comarcal de l'Alt Camp, 1993, p. 67.

70. Fluvià, A. de: «Títulos concedidos a catalanes por el rey Carlos III el Archiduque», *Hidalguía*, 271 (1998), p. 797.

amb la graduació de capità. Prengué partit per l'arxiduc Carles i, acabada la Guerra de Successió, s'establí a Viena, on morí l'any 1733⁷¹.

BARONIES

Vallespinosa

Aquesta baronia va ser creada per Felip III el 29 de juny del 1656, a favor de Miquel de Ramon i de Milsocors, senyor de Vallespinosa, en agraïment de «la insigne devoció, fidelidad y amor a nuestra real diadema»⁷². El primer baró era fill del ciutadà honorat Josep Ramon i d'Agnès de Milsocors. L'any 1653 es casà amb Agnès Tord, filla dels senyors de Cerdanyola. Féu testament l'any 1658, en el qual designà hereu el fill Josep.

Josep de Ramon i Tord es casà l'any 1662 amb Margarida de Magarola i Descatllar. Deixà d'emprar el títol per tal com la baronia havia estat reclamada pels Margarit-Biure⁷³.

Rocafort de Queralt

Antoni d'Armengol i d'Aimeric, setzè baró de Rocafort de Queralt, aconseguí la revalidació de la baronia el 28 de maig del 1747⁷⁴.

Es casà amb Marianna de Despujol, i el 1748 presentà una causa davant la Reial Audiència de Barcelona per tal de fer reconèixer als habitants de Montagut la seva senyoria damunt d'ells: pretenia que el tinguessin per senyor jurisdiccional, alodial i campal⁷⁵.

La Font de Quinto

El ciutadà honorat Joan de Fàbregues i Ponç tingué l'honor de ser elegit diputat de Tortosa a les Corts convocades per al jurament del príncep d'Astúries (el futur Ferran VII), fet que li permeté d'assolir la gràcia del títol de baró de la Font de Quinto, que li fou concedit el 14 de febrer del 1790. El primer baró de la Font de Quinto rebé les aigües baptismals a Tortosa el 2 d'abril del 1750; i al cap de 26 anys es casà amb Maria Teresa Talarn de Velarde i Serrano d'Aparicio. Cursà estudis de dret i arribà a ser notari⁷⁶.

71. Rovira i Gómez, Salvador-J.: *Els nobles del Baix Camp (segle XVII)*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 2006, p. 61 i següents.

72. Fluvià, A. de: *Repertori*, p. 92.

73. Carbonell i Buada, Marià: «Els barons de Vallespinosa», Francesc Anglès i Joan Foguet (editors): *Vallespinosa i el seu patrimoni monumental i artístic conservat (segles XII-XVIII)*. Tarragona: Diputació de Tarragona, 2002, p. 59-61.

74. Fluvià i Escorsa, A. de: «Las baronías del Principado de Catalunya», *Hidalguía*, 292-293 (2002), p. 463.

75. Rovira, S.-J.: «Notes d'arxiu», p. 114.

76. Rovira i Gómez, S.-J.: *Els nobles de Tortosa*, p. 86 i següents.

Les Quatre Torres

Carles de Morenes i de Caçador rebé el títol de baró de les Quatre Torres el 14 de novembre del 1789⁷⁷ pel fet d'haver assistit al jurament del príncep d'Astúries, Ferran. Nasqué a Tarragona l'any 1729, hereu de Tomàs Morenes. Es casà dues vegades: el 8 de setembre del 1750 amb Maria Bertran i Deulofeu; i el 21 de juny del 1773 amb Maria Rubies i Brufal. Seguint la tradició familiar, fou apotecari. L'any 1763 aconseguí que el capità general i la Junta de Propis el nomenessin Tresorer de Propis i Emoluments de Tarragona. L'any 1773 aconseguí el privilegi de cavaller del Principat de Catalunya. El testament, redactat el 16 de setembre del 1806, fou obert el 15 de maig del 1809, havent mort en l'epidèmia d'aquell any⁷⁸.

La Torre d'en Dolça

Bonaventura de Marc i Santgenís considerà que les contribucions econòmiques que havia fet a la Guerra Gran, així com la *prima de enganxe* de 150 voluntaris que havia pagat, a més de la condició de promotor de l'organització del Sometent de Reus, eren mèrits més que suficients per a sol·licitar un títol, i ho féu al tombant dels anys 1795 i 1796. A l'octubre, el Consell de Castella considerà positivament la demanda, però el títol de baró no es féu efectiu fins el 26 d'abril del 1801.

El primer baró de la Torre d'en Dolça contragué matrimoni a l'edat de 17 anys amb Isabel Virgili i Álvarez, hereva del ric hisendat vila-secà Joan Virgili. Participà en la vida municipal reusenca com a regidor, batlle i síndic. Havent aconseguit el títol de baró, contragué deutes considerables. Atorgà les darreres voluntats el 24 de setembre del 1809 i traspassà poc temps després⁷⁹.

77. Fluvià, A. de: *Repertori*, p. 71.

78. Rovira i Gómez, S.-J.: *Rics i poderosos, però no tant. La noblesa a Tarragona i comarca al segle XVIII*. Tarragona: Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver del Camp de Tarragona, 2000, p. 158 i següents.

79. Rovira i Gómez, S.-J.: *Els March, darrers senyors de Creixell i Roda de Berà*. Valls: Cossetània, 2003, p. 55-63.